

Literaturaj perloj, 12-a parto
La perfido de la kleruloj de Gaston Waringhien
Claude Gacond, 254-a radioprelego, 1968.08.21 & 24

Cl.- Parolas gesinjoroj Claude kaj Andrée Gacond.

Ni legas hodiaŭ erojn el *Preludo* de Gaston Waringhien, teksto, kiun li aperigis enkonduke al sia grava verko *Lingvo kaj vivo*.

A.- « *La perfido de la kleruloj...* »

Cl.- Kiel ofte tiu fama titolo de la pamfleto de Juliano Benda revenis al mi en la memoron, ĉiuforte kiam mi havis okazon konstati la nescion de eĉ eminentaj filologoj pri la elementaj faktoj de internacia lingvo ĝenerale, kaj, aparte, de Esperanto !

A.- Perfido, ne rilate al ni – ni ne estas tiel pretendemaj, kaj ni ja komprenus, se spiritoj pli sentemaj al la forma ol al la socia aspekto de la problemo preferus aliajn solvojn al la nian.

Cl.- Sed perfido rilate al ilia profesio mem,

A.- perfido al la lingvistiko.

Cl.- La tasko de tiu ĉi scienco estas efektive duobla :

A.- unue priskribi la ekzistantajn lingvojn, laŭeble klasifiki ilin en pli-malpli granda nombro da familioj, kaj tiele difini la pruvojn de parenceco kaj la regulojn de transformiĝo ;

Cl.- due, dank' al la tiel akiritaj spertoj, analizi la funkciadon de la parolo, esplori kiel psikologia procezo envortigigas kaj fariĝas lingvaĵo, kaj tiele ekskizi kelkajn el la leĝoj de la homa pensado.

A.- La fina celo de la lingvistiko estas malkovri la originon de la lingvoj kaj eĉ de la parolkapablo – se tiaj objektoj ne estus tiel malproksimaj kaj nebulkovritaj, ke multaj sciencistoj opinias ilin neatingeblaj.

Cl.- En la plenumado de la unua tasko, la lingvistoj montris sin nelacigeblaj, fojfoje eĉ heroaj. Armitaj per siaj krajonoj kaj paperfolioj, ili ŝanceliĝis nek antaŭ la densego de la afrikaj aŭ sudamerikaj arbaregoj, nek antaŭ la malhomeco de la centr-aziaj aŭ centr-aŭstraliaj dezertoj, nek antaŭ la barado de Andoj aŭ de Himalajo.

A.- Apenaŭ vojaĝanto menciis nekonatan lingvon parolatan de cent aŭ ducent sovaĝuloj en malbenita angulo de la Nova Kontinento, aŭ estingiĝantan dialekton balbutatan de kvar aŭ kvin gekadukuloj en perdita vilaĝo de la Malnova, tuj ili starigas ekspedicion, kun filmaparato, magnetofonoj, stenotajpiloj kaj tiel plu, kaj ili multege koste kaj piazorge kolektas tiujn rubojn de la homa lingvohistorio. Kiel ne admiru kaj laŭdi tian sindonemon, tian memoferon al grandioza tasko ?

Cl.- Dume, ĝuste sub iliaj okuloj kaj ĉe iliaj oreloj, en iliaj loĝurboj, ĉe la pordo mem de iliaj esplorinstitutoj aŭ parolmuzeoj, estas ĉiutage parolata iu lingvo en plena disvolviĝo ; en la fenestroj de iliaj librovendejoj ĉiujare sin montras pluraj dekoj da verkoj en tiu lingvo ; sur la paĝoj de iliaj gazetoj aŭ revuoj ĉiujare aperas pluraj miloj da informoj pri tiu lingvo.

A.- Kaj kiam vi demandas ilin pri ĝi, ili, en la plej bona okazo, respondas, ke tio ne estas ilia specialaĵo, kaj, en la plej malbona, ili, kun ironia liptordiĝo kaj ŝultrolevo, aludas pri la « stulteco » kaj « blufado » de la esperantistoj.

Cl.- De post la dua mondmilito okazis en Parizo du universalaj kongresoj : unu de SAT en 1949, kun 1325 partoprenantoj, unu de UEA en 1950 kun 2325 anoj :

A.- ĉe ambaŭ oni oficiale invitis la ĉefajn profesorojn de Sorbone, ke ili povu informiĝi kaj kontroli mem la informojn :

Literaturaj perloj, 12-a parto
La perfido de la kleruloj de Gaston Waringhien
Claude Gacond, 254-a radioprelego, 1968.08.21 & 24

Cl.- eĉ ne unu montris la pinton de sia nazo.

A.- En la sama ĉefurbo, inter 1949 kaj 1956, esperantista kabareto, « La tri Koboldoj », ĉiumonate faris prezentadon de kanzonoj, anekdotoj, skeĉoj kaj tiel plu, ĉio, kio atestis pri la vivanteco kaj tuj-komprenebleco de la lingvo ; pli ol unu fojon, mi proponis al lingvistoj viziti la ejon, kaj proprele aŭskulti kaj proprokule observi.

Cl.- Eĉ ne rebrilon de la okulvitroj de unu mi ekvidis.

A.- Pri la dua tasko de la lingvistiko, sama situacio.

Cl.- Vere, ni ene povas flati al ni, ke nia lingvo donus al esplorantoj la ŝlosilon de la pensofunkciado aŭ de la parolorigino. Tamen estas fakto, ke la uzado de unu sama lingvo far' de homoj edukitaj en plej malsamaj nacilingvoj, ke la maniero, kiel hungaro, italo, ĉino, anglo aŭ japano adaptas sin al la vortfarado kaj frazarango de Esperanto, ke la reagoj de tiel diversaj spiritoj al la strukturo de lingvo, kiu ne estas trudita al ili de ekstere, sed kiun ili sentas sia propra, ĉio tio povus doni utilajn lumojn por la tiel diskutata demando, ĉu ekzistas ia absoluta gramatiko, ia baza logiko komunaj al ĉiuj homoj.

A.- Estas alia fakto, ke Esperanto publikiĝis en 1887, ke ĝi tiam estis nur kabineta projekto sur kelkaj paĝoj de broŝureto, kaj ke de tiam ĝi fariĝis vivanta lingvo de kelkcent mil anoj – alivorte, ke, por la unua fojo en la homa historio, oni povis ĉeesti la naskiĝon de nova lingvo ; temas pri tute alia fenomeno, kaj ege pli grava por la scienco, ol la simpla reaktiviĝo de « mortinta » lingvo, kiel la hebrea aŭ la eria, kiuj havis en la pasintaĵo ampleksan literaturon kaj neniam estis vere ekster uzado, eĉ se nur skriba, eĉ se nur inter pastroj aŭ erudiciuloj ; temas ĉi tie pri absoluta komenciĝo – kaj eble el la pristudo de tiel unika fenomeno la specialistoj povus tiri valorajn konkludojn kaj konstrui fortikajn hipotezojn pri la socia naturo de lingvo, pri ĝia tradicia kaj afekcia karaktero, pri la vojoj, laŭ kiuj ĝi disvolviĝas kaj tiel plu.

Cl.- Nu, tiujn du faktojn la nuntempaj lingvistoj simple ignoras – ĉar estas tamen ne verŝajne, ke ili tute nescias ilin.

A.- Vere, tia sinteno de la flanko de scienculoj estas apenaŭ kredebla.

Cl.- Imagu botanikiston, kiu ekrimarkus en la parkoj de sia urbo tute novan specion de vegetaĵo, nenie ĝis nun viditan nek klasifikitan :

A.- imagu zoologon, kiu malkovrus en la akvo de sia patruja rivero multiĝon de fiŝvariaĵo ankoraŭ nekonata kaj priskribita de neniu el liaj kolegoj.

Cl.- Kaj se vi vidus ilin, post la unua rigardo, rektiĝi kun indiferenta mieno kaj serene daŭrigi sian paŝadon al « pli seriozaj aferoj », ĉu vi opinius ilin fidindaj kaj konsciencaj sciencistoj ?

A.- Tia tamen estas la konstanta sinteno de niaj lingvistoj. [...]

Cl.- Dume tempo forpasas, memorindaĵoj perdiĝadas kune kun la homoj, kiuj ilin ĉeestis, kaj gravaj dokumentoj riskas malaperi pro senzorgemo aŭ akcidento, kiel jam tro ofte okazis ; multaj malnovaj libroj detruigis, kun sia provizo da faktoj kaj instruoj. [...] »

A.- Vi povas relegi tiun preludon de Gaston Waringhien, kies unua linio estas *La perfido de la kleruloj*, enkonduke al lia fama verko *Lingvo kaj Vivo*.

Cl.- Vi aŭdis prelegon el Svislando. Parolis Claude kaj Andrée Gacond. Ĝis reaŭdo !

-oOo-